

CONTOUR BIENNALE 8
*POLYPHONIC WORLDS:
JUSTICE AS MEDIUM*

INHOUDSTAFEL

I. INTRODUCTIE

II. CONTOUR BIENNALE 8

WAT IS CONTOUR?

THEMA

SPELERS

LOCATIES EN KUNSTENAARS

DE KUNSTENAARS EN HUN WERK

III. DENKFICHES

DENKFICHE 1: DE KUNST(ENAAR) - LOCATIES

DENKFICHE 2: BEWEGEND BEELD ALS KUNST

DENKFICHE 3: SYMBOLISCHE MEERSTEMMIGHEID

DENKFICHE 4: KUNST VS. RECHT EN RECHTVAARDIGHEID

DENKFICHE 5: HET KUNSTWERK EN IK

IV. PRAKTISCH

V. BIJLAGE

Beeld: Silke Reyntjens

I. INTRODUCTIE

Beste leerkracht,

Met groot genoegen verwelkomen wij u en uw leerlingen op Contour Biennale 8.

Deze educatieve map is een werkinstrument voor leerkrachten met het oog op het voorbereiden van een schoolbezoek aan Contour Biennale 8. De map bevat een ruim aanbod aan praktische informatie en achtergrondinfo over zowel het thema als de kunstenaars en hun werk. Daarnaast werpt de educatieve map een blik op al de spelers die de biennale mogelijk hebben gemaakt en kan u enkele denkoefeningen terugvinden ter voorbereiding op, tijdens of als verwerkingsproces na een bezoek aan de biennale. Verder kan u in de bijlage een gesprek vinden met de curator Natasha Ginwala samen met een aantal persartikels die reeds verschenen zijn over Contour Biennale 8. De map richt zich vooral tot leerkrachten die lesgeven aan leerlingen vanaf de derde graad secundair onderwijs. Daarnaast werd er ook een educatieve map voor anderstalige nieuwkomers ontwikkeld. Deze kan je vinden op onze website: www.contour8.be.

Contour vertrekt altijd vanuit een open houding tegenover kunst. We vinden dat kunst, en meer specifiek bewegend beeld, niet hermetisch hoeft te zijn. Kunst hoeft dus niet te worden omschreven met moeilijke woorden. Kunst is overal: in een stad, in een school, in een kerk, op een televisiescherm. Het is dan ook met deze attitude dat de biennale telkens vorm krijgt: Contour legt nadruk op het ervaren van kunst in (semi)publieke ruimtes die een specifieke functie binnen de maatschappij vervullen.

Contour Biennale 8 biedt twee mogelijkheden om de biennale te bezoeken:

Enerzijds bieden wij een **gegidste rondleiding** aan waarin een aantal locaties zoals De Garage en het Schepenhuis aan bod komen. Een rondleiding duurt ongeveer 2 uur en heeft een capaciteit van maximum twintig leerlingen per gids. Contour werkt hiervoor samen met ervaren gidsen die zich gemakkelijk kunnen aanpassen aan het profiel van de groep. Hierdoor zijn rondleidingen voor kinderen uit het lager onderwijs eveneens een mogelijkheid.

Anderzijds kan u met uw klas de biennale **op eigen houtje** bezoeken. Dit kan met behulp van deze **educatieve map en de bezoekersgids** die u gratis kan afhalen aan het startpunt, De Garage. Onze baliemedewerkers helpen u hier graag verder met eventuele praktische vragen. Ook op onze website www.contour8.be kan u alle praktische en verdere inhoudelijke informatie over de tentoonstelling terugvinden.

We beschouwen deze educatieve map als een open werkinstrument dat een uitnodiging vormt tot het stellen van vragen en het nadenken over kunst. We hopen dan ook dat de vragen in de denkfiches helpen bij het ervaren van kunst met een open geest en bovenal met veel plezier.

We wensen jullie alvast van harte welkom op Contour Biennale 8.

Het Contour team

CONTOUR
BIENNALE

II. CONTOUR BIENNALE 8

WAT IS CONTOUR?

Sinds het voorjaar van 2017 behoort de biënnale tot een van de vele projecten van Kunstencentrum NONA.

Kunstencentrum NONA is actief in de ontwikkeling, productie en presentatie van muziektheater, dans, performance, jazz en beeldende kunst. Dit zowel tijdens het reguliere culturele seizoen als het jaarlijkse jazzfestival Brand en via de biënnale. Kunstencentrum NONA streeft naar een intense interactie tussen maker, medium, mens en maatschappij. NONA hecht groot belang aan het ondersteunen van jonge kunstenaars, de ontwikkeling van hun vaardigheden en het artistiek onderzoek binnen hun werkveld. Er wordt een brug gespannen tussen bezoekers en artiesten, het lokale en het internationale en kunst en onderwijs. Daarnaast werkt NONA met een aantal vaste partners zoals het internationaal befaamde theatergezelschap Abattoir Fermé onder leiding van regisseur Stef Lernous en Voetvolk, de dansgroep gesticht rond danseres/choreografe Lisbeth Gruwez en componist/muzikant Maarten Van Cauwenberghe.

Contour, de biënnale voor Bewegend Beeld in Mechelen werd in 2003 opgericht door voormalig journalist, kunsthistoricus en curator Etienne Van den Bergh (°1944, Malderen). Als een zelfstandige vzw begon Contour met het organiseren van een tweejaarlijkse tentoonstelling in de historische stad van Mechelen. Vandaag is deze biënnale een vaste waarde tot ver buiten België. De term 'biënnale' verwijst naar de regelmaat waarmee de tentoonstelling georganiseerd wordt: **om de twee jaar**. 'Bewegend beeld' verwijst dan weer naar de verschillende media die je op de biënnale kan terugvinden: **film, video en installaties**.

Dit jaar kadert de biënnale in het grotere geheel van OPRECHT.MECHELEN. Het stadsfestival viert de 400 jaar durende rechtspraak in Mechelen door aan de hand van een groot cultureel aanbod een blik te werpen op de fundamentele vrijheden waarop onze samenleving is gebouwd.

Contour Biennale 8 bezoeken is op een zowel spannende als ontspannende manier hedendaagse beeldende kunst van internationaal niveau ontdekken. De biënnale toont kunst op bijzondere locaties in de binnenstad van Mechelen waarbij de link tussen oude of meer recente gebouwen en hedendaagse kunst wordt gelegd. Op die manier creëert Contour een **dialogoog tussen kunst en architectuur**: verschillende films en video-installaties worden op wandelafstand van elkaar gepresenteerd en plaatsen zo verborgen of vergeten plekken op de voorgrond. Contour is **beleven en bewegen**, een hoogwaardige artistieke stadstocht die uniek is in Europa.

THEMA

POLYPHONIC WORLDS: JUSTICE AS MEDIUM

Een gelaagde titel, dat is het wel. Maar wat betekent dit? Contour Biennale 8 verbindt twee thema's, namelijk rechtspraak en het concept polyfonie. De biënnale vertelt een verhaal over twee werelden die op het eerste zicht ver van elkaar verwijderd lijken maar in principe veel gemeen hebben. Contour Biennale 8 *Polyphonic Worlds: Justice as Medium* thematiseert meerstemmigheid, een belangrijk aspect van zowel de polyfone muziek als de rechtspraak.

Polyfonie

Het ontstaan van de polyfone muziek situeert zich binnen de 14de en 16de eeuwse cultuur van de Zuidelijke Nederlanden. De geboorte van deze muzikale polyfonie gold als een tegenreactie op de strenge Gregoriaanse koorzangen. De muziekstukken van één tot twee stemmen werden verhoogd naar vier tot zelfs zes stemmen, wat het geheel een veel speelser en meer volks karakter gaf. Vandaag staat polyfone muziek voor een complexe compositie waarbij alle stemmen en nevenstemmen een zelfstandige, melodische en ritmische ontwikkeling hebben die samen een mooie eenheid vormen.

Niet alleen Vlaamse componisten (*Fiamminghi*) maar ook vele mecenasen zorgden ervoor dat de polyfonie een bloeiperiode kende. Eén van de belangrijkste mecenasen was Margareta van Oostenrijk, de hertogin van Savoye. In haar paleis konden kunst, muziek en wetenschap naar hartelust groeien en bloeien. Zo werd in opdracht van Margareta het Mechels koorboek ontworpen. Contour Biennale 8 stelt een facsimile van dit wonderbaarlijke boek ten toon in het Schepenhuis.

Recht, rechtspraak en rechtvaardigheid

Naast haar verdiensten als mecenas, geldt Margareta van Oostenrijk vandaag ook als een icoon voor de Mechelse justitie. Door de vroege dood van haar broer Filips de Schone moest Margareta uit noodzaak optreden als de 'bonne tante' van haar jonge neefje Karel V. De hertogin kreeg het regentschap van de Habsburgse landen in handen en verkoos het of van Savoye in Mechelen om haar regentschap uit te oefenen.

Tijdens het regentschap van Margareta werd er in haar paleis veel aandacht geschonken aan kunst en wetenschap. Daarna moesten deze disciplines echter wijken voor politiek en rechtspraak. Vanaf 1616 kwam het Hof van Savoye in de handen van de stad en vestigde de Grote Raad zich in het paleis van Margareta. Van daaruit konden de schepenen het recht uitspreiden over de 'Regia Belgica'. De Grote Raad en het Hof van Savoye vormden een regionale macht over zowel Nederlandse, Duitse als Franse gebieden. Hierdoor groeide de stad Mechelen uit tot Europese bakermat van justitie. Van 1471 tot 1616 werd de Grote Raad naar het Schepenhuis verplaatst, tevens één van de locaties van Contour Biennale 8. Een grote muurschildering van Frans Sanders die het Laatste Oordeel verbeeldt, herinnert ons aan de juridische context van het gebouw.

Symbolische meerstemmigheid

Het is duidelijk dat termen als polyfonie en recht de stad Mechelen niet vreemd in de oren klinken. Maar buiten deze directe schakels kunnen we het thema ook op een andere manier terugvinden in de biënnale.

Vertrekkend vanuit het meerstemmige idee, verbindt Contour Biennale 8 de polyfone muziek ook op een symbolische wijze met het recht. Zo werkt het rechtssysteem niet vanuit één dominante stem, maar is recht zelf een zaak dat zich in zijn geschiedenis heeft ontwikkeld door middel van verschillende stemmen. Ook binnen de biënnale kunnen we het thema van de polyfonie op een andere manier bekijken. De biënnale stelt de rol van kunst in onze hedendaagse samenleving in vraag. Zo werpt Contour Biennale 8 aan de hand van meer dan twintig nationale en internationale kunstenaars en collectieven, werkzaam met verschillende media, een polyfone blik op de heden-

daagse maatschappij. Daarnaast vormt Contour als project van NONA met al zijn verschillende werknemers ook een mooi voorbeeld van deze meerstemmigheid. Het is duidelijk dat de biënnale meerstemmigheid op verschillende niveaus aanhaalt. Maar het thema kan ook buiten de muren van Contour en de expositieruimtes teruggevonden worden. Want niet enkel de biënnale en zijn kunstenaars maar ook de leerlingen in een klas vormen een boeiende en rake weerspiegeling van de diverse samenleving waar we ons vandaag in bevinden. Volgens Contour heeft elk individu een stem dat het recht heeft om gehoord te worden.

Vanaf het secundair onderwijs bereikt het kind een stadium waarin hij/zij veel beslissingen moet nemen. *Wat wil ik studeren? Hoe zie ik mijn toekomst? Wat is mijn rol in de maatschappij?...* Niet alleen de individuele keuzes van de leerling bieden een antwoord op deze vragen, maar ook de beslissingen uit zijn/haar omgeving beïnvloeden de ontplooiing van het kind. In deze meerstemmige omgeving is het belangrijk dat de leerling zijn eigen recht op spreken ontwikkelt.

Op deze manier komen wij dan ook tot de werktitel van deze educatieve map: *Iedere stem heeft een zelfstandige melodische en ritmische ontwikkeling*. Net zoals in de polyfonie, net zoals in het rechtssysteem en net zoals in het tentoonstellingswezen bestaat het klaslokaal uit verschillende stemmen met elk een eigen mening die samen een boeiend geheel vormen.

Beeld: Silke Reyntjens

SPELERS

In tegenstelling tot wat velen denken komt er bij het tot stand brengen van een biënnale veel meer kijken dan enkel het samenbrengen van kunstenaars en hun kunstwerken. De Contour Biennales zijn het resultaat van maandenlange voorbereiding waarbij verschillende spelers elk een eigen aandeel hebben. Elke werknemer heeft een eigen stem en taak die samen een coherent geheel vormen en zo de basis van de tentoonstelling creëren.

De biënnale wordt gedragen door een vast productioneel team (de directeur en de productie/publieksmedewerker). Zij worden elke editie bijgestaan door een veranderlijk artistiek team.

Als **artistiek leider** is de directeur, in samenspraak met de curator, verantwoordelijk voor de artistieke visie van Contour. Hij/zij beslist hoe de organisatie naar de buitenwereld gecommuniceerd wordt. Verder is hij/zij als zakelijke leider ook verantwoordelijk over het financiële aspect van de biënnale. (Steven Op de Beeck)

De **productie- en publieksmedewerker** neemt het hele productieproces in handen. Verder neemt hij/zij ook de verantwoordelijkheid van de vrijwilligerswerking en de educatieve werking op zich. (Alyssa Decq)

De **pers- en communicatiemedewerker** vormt het communicerend orgaan van de instelling. Hij/zij vertaalt de concepten van de curator in tekst en beeld zodanig deze naar de bezoekers kunnen doorgespeeld worden. (Katelijne Lindemans)

De **curator** speelt een centrale rol binnen een tentoonstelling: hij/zij bepaalt het thema van de biënnale en selecteert de kunstenaars en de kunstwerken die getoond worden. (Natasha Ginwala)

De **assistent curator** ondersteunt de curator. Daarnaast vormt de assistent-curator een belangrijke schakel tussen kunstenaars, het productieteam en de curator. (Krisztina Hunya)

De curator kan ook **adviseurs** aanstellen. Zij staan de curator inhoudelijk bij en vormen op deze manier het klankbord van de biënnale. (Judy Radul & Denise Ferreira da Silva)

Naargelang het thema van de expo, selecteren de curator en assistent-curator een twintigtal **kunstenaars** met verschillende internationale afkomst. De gekozen kunstenaars beschikken over kunstwerken die een link vertonen met het thema en/of ontwikkelen nieuwe werken voor de biënnale.

De **grafisch vormgever** verzorgt het visuele aspect, 'de look & feel' van de tentoonstelling. Hij/zij ontwerpt de affiches, de huisstijl en merchandising die de biënnale in het straatbeeld brengen. (Studio Remco van Bladel)

De **website-ontwerper** ontwikkelt de website van de biënnale. Hij/zij verzorgt net zoals de grafisch vormgever een deel van het visuele aspect van de biënnale, maar dit door middel van een online platform. (Studio RGB)

De **tentoonstellingsarchitect** ontwerpt de tentoonstellingsarchitectuur. Dit vormt het kader van de tentoonstelling. Hij/zij gaat na welke muren en constructies er zullen gebouwd en afgebroken moeten worden zodanig de kunstwerken optimaal tot hun recht komen. Deze architecturale ingrepen kunnen ook een rode leidraad vormen wanneer men zoals bij de biënnale te maken krijgt met verschillende locaties. (Richard Venlet)

De **editors, proofreaders en vertalers** spelen een belangrijke rol bij de uitgave van de reader en de bezoekersgids. Deze twee personen lezen de teksten inhoudelijk en vormelijk na alvorens zij naar de drukker gaan. (Marnie Slater & Liz Allan)

Een tentoonstelling kan natuurlijk niet draaien zonder haar enthousiast team van **vrijwilligers**. Zij hebben elk hun eigen taak. De **stagiaires** ondersteunen de biënnale op productioneel, educatief en communicatief vlak. Daarnaast trommelt de biënnale elke editie een aantal **vrijwilligers** op die instaan voor o.a. het flyeren, het onthaal, de catering, de opbouw en afbouw, etc. Verder zijn er ook nog een aantal **gidsen**: zij leiden groepen langs de verschillende locaties en brengen het verhaal van de biënnale op een boeiende manier over naar de bezoekers. De **suppoosten** controleren de verschillende locaties en zorgen dat alles in orde is. Naast het openen en sluiten van de exoruumtes, staan zij de toeschouwers ook graag bij voor een woordje uitleg.

Tot slot beschikt elke biënnale over een aantal **partners** die Contour zowel op financieel als logistiek vlak ondersteunen. Onder een van deze partners valt het stadsfestival OPRECHT.MECHELEN.

Beeld: Silke Reyntjens

LOCATIES - KUNSTENAARS

Ook bij de locaties kunnen we een open houding tegenover kunst terugvinden. Zoals eerder vermeld heeft de biënnale geen vaste expositieruimte: bij elke editie wordt er op zoek gegaan naar nieuwe plekken om te exposeren. Nadat het thema rond is, gaat het team enthousiast op zoek naar plekken die een al dan niet directe link met de tentoonstelling hebben. Zo streeft elke biënnale opnieuw naar een boeiende dialoog tussen heden, verleden - kunst en architectuur.

Voor Contour Biennale 8 selecteerde curator Natasha Ginwala maar liefst **25 kunstenaars en kunstenaarscollectieven** van zowel nationale als internationale afkomst. Naargelang hun interesses, keuzes en soort werk dat ze tonen kregen zij elk een plaatsje in één van de zes locaties.

I. De Garage - Onder den Toren I2

Tegenover het portaal van de Sint-Romboutskathedraal ligt De Garage. Met haar grote glazen ingang, witte muren en strakke, open ruimtes, contrasteert deze tentoonstellingsplek fel met de andere locaties van Contour Biennale 8. Toch kent ook deze white cube een veelzijdige geschiedenis.

Oorspronkelijk was het pand eigendom van admiraal Antoon van Adegheem die het in 1448 verkocht aan Filips de Goede, hertog van Bourgondië. Later in de vijftiende eeuw werd het de woning van Willem Hugonet, raadshere van de Grote Raad. Het gebouw vervulde vervolgens verschillende functies doorheen de geschiedenis. Zo heeft het dienst gedaan als o.a. een gastenverblijf, een slagerij en als een brasserie. Haar naam ontleent ze aan de functie die ze in het begin van de twintigste eeuw had: een garage, genaamd *Garage du centre*. Vandaag huist er een tentoonstellingsruimte voor actuele kunst. Het is een plek waar zowel jonge als meer gevestigde kunstenaars exposeren.

Beeld: Lavinia Wouters

- In het werk van de Belgische kunstenaar **Ana Torfs** speelt de wisselwerking tussen taal en voorstelling een belangrijke rol. Hier uit volgt dat interpretatie en visualisatie en de daarmee verbonden processen van vertaling, centraal staan. Op Contour Biennale 8 toont zij één van haar bestaande installaties, *Anatomy* (2006). Het werk is gebaseerd op de akten van een strafproces uit 1919 rond de moord op Karl Liebknecht en Rosa Luxemburg, oprichters van de Duitse Communistische Partij. Ana selecteerde vijftientig uitspraken en herwerkte deze tot een filminstallatie met geluid en foto's. Met *Anatomy* wilt de kunstenaar aanduiden dat de kloof tussen feiten en interpretaties- tussen feit en fictie- miniem is. "*Het is de taal die een verhaal hoe dan ook kleurt.*"
- Het werk van de Amerikaanse kunstenaar **Trevor Paglen** richt zich op het volgen, interpreteren en het presenteren van geheime operaties die door het leger en de CIA uitgevoerd worden. Zo vertoont *Janet Pass By/ Cactus Flat, NV/Distance ~19 miles* (2006) een filmshot van een vliegtuig op een geheime landingsbaan. Daarnaast presenteert Paglen het muurgrote lexicon, getiteld *Code Names* (2001– heden). Het gaat om een lijst van woorden en begrippen die gebruikt worden in geheime militaire programma's en bij inlichtingendiensten.
- In 2013 richtten de Franse kunstenaars **Grégory Castéra** en **Sandra Terdjman** het kunstenaarscollectief **Council** op. Met Parijs als uitvalshoek en een internationale reikwijdte, verspreiden zij hun artistiek-educatieve ideeën. Hun werk voor Contour Biennale 8 kadert in het grotere project *The Against Nature Journal* (2017). Met dit programma van publicaties, lezingen en tentoonstellingen bevragen zij de tegenstelling tussen natuur en cultuur. Natuur en natuurlijke geaardheid wordt tot op heden als maatstaf van normen en waarden gebruikt, waarbij 'tegennatuurlijk' niet aan de eisen van onze hedendaagse maatschappij voldoet (biseksualiteit, pedofilie, etc.). Volgens Council is dit niet legitiem, met *The Against Nature Journal* stellen zij dit dan ook in vraag.
- Kunstenaar **Arvo Leo** liet Canada achter zich en woont sinds kort in Amsterdam waar hij verbonden is aan de Rijksacademie. Het werk van Arvo observeert de relatie tussen mens en dier en de impact van mens op de natuur. Zijn werk *Ants* (2016) vertelt over een hevige bosbrand die een Ford Mustang liet smelten en het metaal in de gangen van een mierennest terecht liet komen. De gangen, als mallen, creëerden als het ware een sculpturaal kunstwerk. Bij deze gebeurtenis stelt Arvo Leo zichzelf de vraag: "*What if this sculpture was not actually made by accident?*"
- De Italiaanse kunstenaar **Rossella Biscotti** woont en werkt in Brussel en Rotterdam. Haar oeuvre focust op een moderne interpretatie van textiel en wandtapijten. Op Contour toont Rossella het vijfdelig werk *Other* (2014/2017). De kunstenaar verzamelde gegevens uit een volkstelling van Brussel en verwerkte dit in een excelbestand. Deze resultaten vertaalde zij naar een demografische analyse in geweven vorm. Zij ziet het textiel object als een matrix waarin de gekleurde hokjes de intrinsieke relatie tussen 'officiële' machtsstructuren en 'onofficiële' individuele verhalen aanduiden.
- In 1991 richtte het kunstenaarskoppel **Ritu Sarin** en **Tenzing Sonam** hun eigen filmbedrijf White Crane Films op. Getriggerd door de Tibetaanse afkomst van Tenzing, onderzoeken en reflecteren hun kortfilms over de culturele identiteit en politieke verwachtingen van Tibet. Om die reden bevat hun oeuvre een uiterst emotionele en intieme geladenheid. Op Contour Biennale 8 tonen zij elf verschillende werken die de vrijheid, zelfverdediging en de corruptie in de Tibetaanse cultuur verbeelden. Zo werpen Ritu en Tenzing een blik op de gruwel van zelfverbandingen, één van de actuele politieke acties waarmee de Tibetanen hun onderdrukking berechten.
- Kunstenaar **Beatriz Santiago Muñoz** verwijst in haar films regelmatig naar haar Puerto Ricaanse afkomst. Zij stelt twee films tentoon die te zien zijn op twee verschillende locaties. In De Garage is haar stille film *Black Beach/Horse/Camp/The Dead/Forces* (2016) te zien. De film toont het eiland Vieques in Puerto Rico, dat 60 jaar lang gebruikt werd als oefenterrein voor bombardementen door de Amerikaanse marine. Al 10 jaar probeert het eiland die toxiciteit aan te vechten: zij protesteren tegen landonteigening en de effecten op milieu en gezondheid van bombardementen.
- De Australische **Madonna Staunton** is met haar 79 jarige leeftijd de oudste kunstenaar van de biënnale. In tegenstelling tot de vele filminstallaties die op Contour te zien zijn, presenteert Madonna een reeks van recente

schilderijen die reflecteren over het donkere karakter van traag geweld en op expressieve wijze de vervreemding en beklemming van de huidige condition humaine tot uiting brengen: *Immigrant* (2008), *The eye of the storm* (2012), *Base camp* (2012) en *Amputee* (2010). Al vijftig jaar lang onderzoekt Staunton nauwgezet hoe ze de menselijke geest en de emotionele structuur van onze hersenen via schilderijen en sculpturen kan weergeven. Haar denken wordt beïnvloed door filosofie, theologie en literatuur van Aldous Huxley tot Franz Kafka, wat resulteert in lyrisch abstracte en figuratieve schilderijen.

- De Aziatische kunstenaar **Ho Tzu Nyen** woont en werkt in Singapore en Berlijn. Zijn werk bestaat vooral uit film, performance en multimedia installaties. De kunstwerken van Tzu bevatten een zekere gelaagdheid waarin er wordt verwezen naar religie, documentaire, kunst, filosofie en archiefmateriaal. Het werk *NO MAN II* (2017) toont de reflectie van dieren, menselijke-dierlijke hybriden, cyborgs en anatomische figuren op een doorblikspiegel. Om de paar minuten valt het beeld weg en zien de toeschouwers zichzelf. Met deze installatie gaat de kunstenaar op zoek naar de relaties tussen drukte en macht en de vertegenwoordiging van de massa en het individu. Tzu beschouwt *NO MAN II* als een pleidooi van wezens met een onzekere bestaansvorm. Een pleidooi dat net zo ambitieus als onpeilbaar is.

2. Schepenhuis - Steenweg I

Het Schepenhuis in hartje Mechelen is een centrale locatie van Contour Biennale 8. Het gotische bouwwerk wordt beschouwd als het eerste stenen stadhuis van Vlaanderen en bestaat eigenlijk uit twee delen: eentje werd opgetrokken in de dertiende eeuw, maar een florierende economie (en dus toenemende administratieve en juridische activiteit) zorgde voor een aanbouw tijdens de veertiende eeuw. Nadat het Schepenhuis hevig beschadigd werd tijdens Wereldoorlog I werd het gerestaureerd met veel aandacht voor de originele stijlelementen. In de middeleeuwen werd het de ontmoetingsplek voor schepenen van de stad Mechelen. Maar hiernaast huisde er ook een rederijkerskamer, de kolveniersgilde en later een schermeschool, gevangenis, tekenacademie en het stadsarchief.

Na Contour Biennale 8 zal het bureau voor toerisme van de Stad Mechelen er zich vestigen. Het Schepenhuis bood onderdak aan de Grote Raad van 1471 tot 1616. In de pleidooienzaal sieren de wapens van het huis van Bourgondië en initialen van Karel de Stoute en Margareta van York. Op de schouw wordt een Laatste Oordeel door Frans Sanders afgebeeld uit 1526. Het is een typisch voorbeeld van een gerechtigheidsstafeerel, dat moest aanzetten om het juiste en rechtvaardige te volgen. Contour Biennale 8 blikt terug op vierhonderd jaar rechtpraak vanuit de instelling waar het allemaal begon.

Beeld: Silke Reyntjens

- Naast de vaste adviseur van curator Natasha Ginwala treedt **Judy Radul** ook op als kunstenaar van de biënnale. De Canadese Judy is schrijfster, leerkracht en kunstenaar. Haar werk focust op multimediale installaties. Voor Contour Biennale 8 creëerde Judy Radul dan ook een site specifieke installatie met twee live camera's alsook een publicatie over de geschiedenis van de polyfonische manuscripten, waarvan de pagina's omgeslagen worden via een page turner.
- De Afrikaanse kunstenaar **Otobong Nkanga** woont en werkt in Antwerpen. Otobong presenteert actieve voorstellen voor het denken over een aantal van de meest urgente problemen van onze tijd. Voor Contour Biennale 8 ontwikkelde Otobong drie nieuwe werken waaronder een sculptuur, een wandtapijt en een projectie *Reflections of the Raw Green Crown* (2014) Haar kunstwerken reflecteren over de relatie tussen landschap, de mens en arbeid en de uitputting van natuurlijke hulpbronnen, geografie en kolonialisme.
- Voor Contour Biennale 8 presenteert de Libanese kunstenaar **Rana Hamadeh** het eerste deel van een opera-in-progress. Het veelzijdige project *The Ten Murders of Josephine* (werktitel) zal gedurende twee jaar in verschillende hoofdstukken tot uiting komen. Het project haalt zijn inspiratie deels uit het genre van het legal spectacle en vraagt zich af wat het zou betekenen om jezelf als een 'getuige' te zien, niet alleen binnen de muren van een gerechtshof, maar ook daarbuiten. Rana beschouwt een getuigenis dus niet als een uitdrukking binnen een rechtbank maar als een spoor van klank. De performance wordt in de biënnale gepresenteerd met het bijhorende script en verlegt de grenzen van de manier waarop theater de rechtspraak kan voorbijsteken en zichzelf als doel stelt. En dit is een doel waarbij justitie slechts het middel is.
- Kunstenaar **Trinh Thi Nguyen** is van Vietnamese afkomst en dat is te zien aan het onderwerp van haar filmmontages. Zo bestaat het merendeel van haar oeuvre uit montagebeelden uit populaire westerse en Amerikaanse archiefbeelden met referenties naar de Vietnamoorlog. In het werk dat zij op de biënnale toont, *Vietnam the Movie* (2016), onderzoekt Trinh Thi hoe het woord 'Vietnam' internationaal in de kijker stond (meestal als een oorlog, een symbool, een ideologie, een concept). Dit meer specifiek in het kader van de Vietnamoorlog en de oorlog in Indochina. De film onderzoekt hoe populaire media onze collectieve verbeelding, herinneringen en begrip van een oorlog, een land of een natie vormgeven. De gemonteerde beelden doen het publiek op een andere manier kijken en stellen daarmee de lineariteit van de geschiedenis en de interpretatie van de oorlog in vraag.
- In het Schepenhuis vinden we ook de andere film, *Matrulla* (2014) van de Puerto Ricaanse **Beatriz Santiago Muñoz** terug. Deze film vertelt het verhaal over Pablo Díaz Cuadrado die in 1972 een visioen had, opgewekt door de geparfumeerde Brugmansia versicolor bloem. In zijn hallucinatie ziet hij zijn toekomstige leven in Orocovis, nabij het meer Matrullas. De film is een portret van een ziener uit de achterhoede, een arenlezer, die de toekomst voorspelt door een verzameling van wat overblijft: zaden, satellietschotels, liederen.
- **Agentschap** is de generische naam van een Brussels agentschap dat in 1992 werd opgericht door de Belgische kunstenaar Kobe Matthys. Agentschap stelt een oneindige lijst samen van dingen die net buiten of net binnen de classificaties van natuur en cultuur vallen. Dit wil zeggen: dingen die zich bewegen tussen de categorie van creatie en de categorie van evolutie of die niet behoren tot de categorie van objecten noch tot de categorie van subjecten.... Samengevat: dingen die de twijfel doen rijzen wat de tweedeling tussen natuur en cultuur betreft.

3. Hof van Savoye (Gerechtshof) - Keizerstraat 20

Het huidige gerechtshof in Mechelen werd al tijdens de zestiende eeuw gebouwd als het hof van Margareta van Oostenrijk die de functie van landvoogdes van de Nederlanden bekleedde vanaf 1507 tot aan haar dood in 1530. Het gebouw is een van de vroegste bouwwerken in renaissancestijl, ontworpen in verschillende fases door de Mechelse architectenfamilie Keldermans. Op de gevel prijkt een decoratie van Vrouwe Justitia. Het is in de tuin en in de troonzaal van Margareta waar u kunstwerken van de biënnale kan vinden. De voormalige troonzaal fungeert vandaag nog als wachtzaal van de rechtbank.

Hoewel de politieke impact van Margareta soms wordt gerelativeerd, speelde zij wel een belangrijke rol als mecenas van kunst en kunstenaars in haar tijd. Onder haar impuls zou Mechelen zich ontwikkelen als een artistiek centrum en zouden de invloeden van de renaissance en het humanisme zich verspreiden. Polyfonie was één van Margareta's grootste passies. Belangrijke kunstenaars, denkers en filosofen verbleven aan haar hof. Een aantal schilders mochten ook kennismaken met de gastvrijheid van Margareta. Zo bijvoorbeeld Bernard van Orley, Jan Gossart, Petrus Alamire en Albrecht Dürer. Van 1616 tot 1796 kwam het hof van Savoye in de handen van de stad en werd de Grote Raad er geïnstalleerd.

Beeld: Lavinia Wouters

- **Lawrence Abu Hamdan** woont en werkt in Beirut, Jordanië. Zijn projecten bestaan voornamelijk uit audiovisuele installaties, optredens, grafisch werk, fotografie, islamitische preken, cassettape composities, aard-appelchips pakketten, essays en lezingen. In *The recovered manifesto of Wissam* (2017) blikt Abu Hamdan op het Choufgebergte van Libanon. Hier worden fruitbomen ingewikkeld met tape van oude cassettes om vogels en insecten te weren. Dit zorgt voor een hele boomgaard met clementines, glinsterend door tientallen tapes, die honderden liederen en preken bevatten. Eén van deze bomen werd beschermd door tape van mini-cassettes, de soort die men gebruikt in dictafoontjes of antwoordapparaten. Vertrekkend uit het idee dat deze opnames een persoonlijkere inhoud zouden bevatten, verzamelde de kunstenaar alle mini-cassettes van deze boom en ging hij op zoek naar de stem die aan het oppervlak te horen was. Na een lang en uitputtend herstelproces kon Abu Hamdan de stem verbinden aan een zekere Wissam [onverstaanbaar]. Hiernaast ontdekte hij dat hij luisterde naar een geluidsopname van een manuscript voor een boek of manifest over het ongrijpbare concept "Taqiyya". Dit begrip is een esoterisch, islamitisch en juridisch concept dat beter gekend is als het recht om te liegen. De negentig minuten looptijd die in de tuinen van het Mechelse gerechtshof gepresenteerd worden zijn alle verstaanbare fragmenten die hij tot op vandaag kon redden.

- Het begrip 'terugkeer' speelt een belangrijke rol in het oeuvre van de Franse kunstenaar **Eric Baudelaire**. Zijn film *Also Known as Jibadi* (2017) volgt een man met sympathie voor IS op zijn reis van Frankrijk naar Syrië. Al vóór de gebeurtenissen van 13 november 2015 in Parijs en vóór die van Charlie hebdo op 7 januari 2015, dacht Baudelaire na over het maken van een film die de positie van het proberen (niet) te begrijpen bevestigt. Of, in de woorden van Pierre Zaoui, een film die 'beoogt te begrijpen en niet te begrijpen terzelfdertijd'. Te begrijpen tot het punt dat men niet meer begrijpt. *Also Known as Jibadi* documenteert de tocht van de jonge man in shots van landschappen. Zo zien we bijvoorbeeld de Parijse banlieu, Egypte, de Turkse grens, etc. Maar de man zelf komt echter nooit in beeld.

4. Huis De Clippel - Korenmarkt 6

Huis De Clippel is een zeventiende-eeuwse woning die vandaag bewoond wordt door torenuurwerkmaker Luc Michiels. Door de jaren heen was het pand het huis van Petrus Hals, vermoedelijk de grootvader van schilder Frans Hals, een mondain hotel voor de Zuid-Nederlandse adel en een wijnhandel. Van de zestiende tot de negentiende eeuw deed De Clippel, ook De Keizerin genoemd, dienst als belangrijke herberg in de Mechelse bovenstad. Vanaf 1890 werd het een torenuurwerkatelier van de familie Michiels.

- Het enige kunstwerk dat we in Huis de Clippel terug vinden is de meerdelige installatie *Glistening troubles* (2017) van de Duitse kunstenaar **Susanne M. Winterling** terug. Via een combinatie van een CGI audiovisuele installatie, sculpturale werken en geluidscomposities reflecteert Susanne over begrippen als ecologische solidariteit, anthropology of the otherwise, radicaal feminisme, het slopen en herbouwen van de grens tussen natuur en cultuur, en onderdrukking.

Beeld: Lavinia Wouters

5. In den Grooten Zalm - Zoutwerf 5

Langs de Dijle aan de historische Zoutwerf ligt “*In den Grooten Zalm*”. Dit gebouw is een knap staaltje van vroegrenaissance architectuur in Vlaanderen. In onze contreien bleef de gotische bouwkunst lange tijd dominant waardoor het huis een zeldzame getuige van de stijl is. Oorspronkelijk was het middeleeuwse bouwwerk een klooster voor de melaatsen, dat toen “*Santvliet*” werd genoemd. Het pand kreeg rond 1530 haar huidige look naar een ontwerp van de architect Willem Van Wechtere. De gevel, gesierd met rijke reliëfs en decoratie met vissen en andere natuurlijke taferelen getuigen van zijn herbestemming als gilde van de vishandelaars. Zo prijkt een reliëf met een vergulde zalm boven de deur. In den Grooten Zalm lag aan één van de drukste handelsplaatsen van de stad en de gilde kende een grote welvaart. Tot aan de Franse Revolutie zouden de ambachtslieden hier gevestigd zijn. Tijdens de Tweede Wereldoorlog liep het bouwwerk door verschillende bombardementen veel schade op maar eens in de handen van de stad werd het gerestaureerd. Vandaag biedt het huis onderdak aan de organisaties Heemkunde Vlaanderen en Festival van Vlaanderen Mechelen.

Beeld: Lavinia Wouters

- **Karrabing Film Collective** is een Australisch kunstenaarscollectief, opgericht door antropologe Elizabeth A. Povinelli en een aantal aboriginals. Samen met plaatselijke gemeenschappen maken zij films over situaties waarmee het inheemse volk worden geconfronteerd. Op Contour Biennale 8 stellen zij hun screening *Windjarra-meru, The Stealing C*nt\$* (2015) en de site specifieke multimedia installatie *The Stealing C*nt\$* (2017) tentoon. Het collectief zal dit jaar voor de eerste keer naar Europa reizen om de opening van van de biënnale bij te wonen.
- De Colombiaan **Pedro Gómez-Egaña** is gepassioneerd door objecten die getransformeerd worden door beweging. Dit resulteert in mechanische technologieën die steeds sterk site-specifiek zijn. Een directe link tussen de installaties en de plaats is dan ook een vereiste, aldus Pedro. Geboeid door de raadselachtige teksten van polyfonische composities in manuscripten liet de kunstenaar zich inspireren op de oude boekdrukkunst van 1400. Deze druktechniek was heel belangrijk voor de verspreiding en bloei van de polyfonische manuscripten. Het werk *The Moon Will Teach You* (2017) is een totaalspektakel waarbij de kunstenaar op een poëtische wijze naar de mechanische functie van de drukpers verwijst.

6. Loods Sociaal Huis - Battelsesteenweg 50

Aan de rand van de binnenstad vindt u de laatste locatie van de biënnale. Op de site van de voormalige meubelfabriek van de familie Huygens vinden vandaag heel wat organisaties onderdak. Enkele organisaties van het Sociaal Huis van Mechelen huizen er, namelijk arbeidszorg, een vorm van beschutte werkplaats voor mensen met een verre afstand van de arbeidsmarkt en tewerkstellingsploegen van de sociale dienst; het Sociaal Huis stelt heel wat mensen met een leefloon te werk in het zogenaamde artikel 60-statuuut. Sommigen gaan bij externe organisatiesaan de slag, anderen in een groepsmatig verband. Zo heeft het Sociaal Huis een schilderploeg, groenploeg en polyvalente ploeg. Deze ploegen hebben hun uitvalsbasis op deze site. In de 19e eeuw maakte de loods deel uit van de meubelfabriek van familie Huygens. De site werd ook gebruikt als meubelwinkel. Naast de loods ligt vandaag jeugdcentrum ROJM.

- De Pakistaanse kunstenaar **Basir Mahmood** woont en werkt in Nederland waar hij verbonden is aan de Rijksacademie van Amsterdam. Basir groeide op in Lahore en kreeg een fascinatie voor de plaatselijke coolies ('kuli' - bagagedragers) die 'bewegen maar nooit gaan'. Zijn filminstallatie, *Moment of Arrival and Return* (2016), verbeeldt het repetitieve bestaan van deze coolies. Leuk om te weten is dat de film in afwezigheid van de kunstenaar werd gemaakt. Dit houdt in dat Basir Mahmood lokale bagagedragers aansprak en hen de nodige instructies gaf maar dat elke vorm van regie-tussenkomst is afwezig.

- **Adelita Husni-Bey** werd geboren in Milaan, Italië. Haar films vertrekken uit een interesse voor zelforganisaties en onderwijs/pedagogie. Zo verfilmt het werk *Agency* (2013) een workshop waarbij studenten drie dagen lang met journalisten, activisten, politici, etc. in gesprekken gingen over hun rol en hun belangen in het socio-politieke landschap.

- De Portugese **Filipa César** en Britse **Louis Henderson** werkten samen aan een film voor Contour Biennale 8. In eerdere films experimenteerde het kunstenaarsduo met de vergelijking tussen de vuurtoren en GNNS. Deze twee figuren worden dan ook als paradigma naast elkaar geplaatst. Hierbij vertegenwoordigt de vuurtoren, als object dat licht geeft, de verlichting en de overheersing van mens op natuur door middel van rede en intellect. Hiertegenover staat de uitvinding van satelliet-navigatiesystemen (GNNS), dat het einde van het paradigma van de vuurtoren inluidt. Met deze film overdenken Filipa en Louis de nieuwe manier cartografie (het waarnemen van het wereldbeeld) en de daaraan gekoppelde nieuwe machtsvormen.

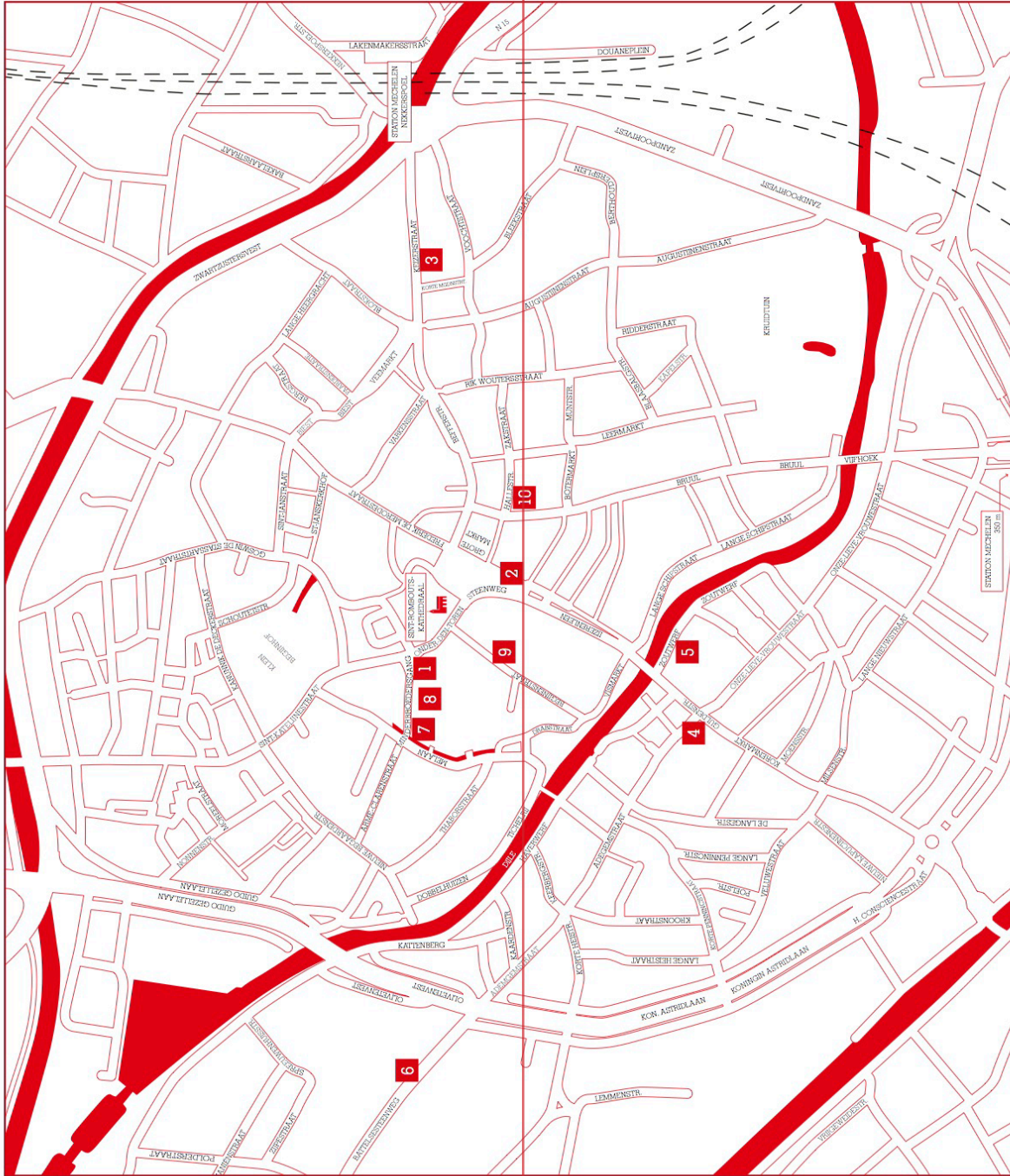
- Indisch kunstenaar **Pallavi Paul** speelt met poëzie en de ervaring van tijd. Haar werk suggereert een zekere gelaagdheid binnen non-fictie, met als vertrekpunt de breuk tussen documentaire en werkelijkheid. Dit om een laboratorium te creëren waarin de grenzen tussen fantasie, verzet, politiek en geschiedenis vervagen. Haar kortfilm *The Dreams of Cynthia* (2017) volgt het innerlijke leven van Cynthia die verbeeld wordt als een literair personage, een tijdmaat, een vorm van ervaring en een landschap. Ze is getuige van het leven van twee mensen: een beul en een trans-kunstenaar, wiens levens in een klein dorpje in Noord-Indië met elkaar verweven worden door een gedeelde geschiedenis van werk, geweld en dood.

In tegenstelling tot de andere installaties is het werk van het kunstenaarscollectief **inhabitants**, opgericht in New York door de twee Portugese kunstenaars **Mariana Silva** en **Pedro Neves Marques**, niet te bezichtigen op een van de zes locaties. Ze ontwikkelden echter een online platform genaamd "inhabitants channel" dat al sinds enkele weken voor de opening deel uitmaakt van onze website contour8.be. Doorheen de biënnale zullen zij hierop enkele videoreportages, gelinkt aan het thema van de tentoonstelling, posten. Neem dus zeker een kijkje op: <http://www.contour8.be/inhabitant/>.

62

63

64

1 DE GARAGE
(STARTPUNT)

Onder den Toren 12
 Anna Torfs, Trevor Paglen, Council,
 Arvo Leo, Rosella Bisanti, Rita Serra &
 Tenzing Sonam, Beatriz Santiago Muñoz,
 Madama Stanton, Ho Tzu Nyen

2 SCHEPENHUIS

Judy Radul, Oshong Nkanga,
 Rana Hamadah, Irinh Thi Nguyen,
 Agentschap, Beatriz Santiago Muñoz

EVIDENCE ROOM

Anna Torfs, Cooking Sections,
 Judy Radul, Yann Le Masson &
 Olga Baidar-Poliakoff met René
 Vautier & Franitz Fanon, Documenten

3 HOF VAN SAVOYE

Ketzerstraat 20
 Lawrence Abu Hamdan, Eric Baudouaire

4 HUIS DE CLIPPEL

Korenmarkt 6
 Susanne M. Winterling

5 IN DEN GROOTEN

ZALM
 Zoutwerf 5
 Karrabing Film Collective,
 Pedro Gómez-Igata

6 LOODS SOCIAAL HUIS

Battelsesteenweg 50
 Basir Mahmood, Aldita Husri-Bey, Filipa
 César & Lonis Henderson, Pallavi Paul

7 CULTUURCENTRUM MECHELEN (TICKETVERKOOP)

8 KUUB, DE MAAN, HEILIGE GEEST HUIS EN KAPEL

9 NONA

10 UIT IN MECHELEN (TICKETVERKOOP)

CONTOUR BIENNALE 8

POLYPHONIC WORLDS: JUSTICE AS MEDIUM

III. DENKFICHES

“IEDERE STEM HEEFT EEN ZELFSTANDIGE, MELODISCHE EN RITMISCHE ONTWIKKELING”

In de lijn van het thema van Contour Biennale 8 wil deze educatieve map de meerstemmigheid in de klas aanwakkeren. Elke leerling heeft een eigen stem, een eigen mening of gevoel. In de educatieve map vindt u enkele denkfiches waarmee er een boeiend dialoog tussen klasgenoten en leerkrachten aangewakkerd kan worden.

Deze denkfiches hebben als doel te reflecteren over verschillende onderwerpen die bij de biënnale aan bod komen. De fiches bestaan uit vragen die zich stelselmatig opbouwen waardoor er op een vlotte manier steeds dieper ingegaan wordt op een bepaald thema. Door de opbouwende structuur worden de leerlingen aangemoedigd drempels in hun denken te overschrijden. De visuele structuur van de denkfiches moet uiteraard niet gevolgd worden, de leerkracht is vrij om zelf met deze vragen aan de slag te gaan. Hij/zij voelt immers zelf het beste aan wat boeiend is voor zijn of haar leerlingen.

Beeld: Silke Reyntjens

DENKFICHE 1: KUNST(ENAAR) - LOCATIE

Elke editie tracht Contour op zoek te gaan naar nieuwe historische locaties binnen Mechelen. Dit geeft ruimte om ook de biennale telkens opnieuw te herdenken. De verhouding tussen de kunstenaar, het kunstwerk en zijn locatie is zeker niet evident. Hieronder vind je enkele vraagstellingen terug met betrekking tot dit onderwerp waarover samen met de leerlingen in dialoog kan gaan worden.

WAAR KAN JE KUNST TERUGVINDEN?

HEEFT EEN KUNSTWERK EEN VASTE PLEK NODIG OF KAN HET REIZEN?

MOET EEN KUNSTENAAR NADENKEN OVER WAAR HIJ HET KUNSTWERK PLAATST?
WAAROM DAN WEL OF NIET?

KAN EEN KUNSTWERK ENKEL EEN IDEE ZIJN OF MOET HET OVERGEBRACHT KUNNEN WORDEN?
WAAROM DAN WEL OF NIET?

IS IETS ENKEL KUNST WANNEER HET DOOR IEMAND ANDERS DAN DE KUNSTENAAR BEKEKEN WORDT?

DENKFICHE 2: BEWEGEND BEELD ALS KUNST

De biënnale vormt een uniek platform doordat het zich toelegt op kunst in brede zin. Zo sieren deze editie niet alleen video's, maar ook manuscripten, schilderijen en textielen de locaties. Toch is de focus op bewegend beeld en media niet onbelangrijk: video, film, performance en verschillende installaties zijn elke editie opnieuw prominent aanwezig in de biënnale. Vandaag vervult bewegend beeld een grote rol in de samenleving en valt het niet weg te denken uit onze huidige maatschappij. Contour wil deze aanwezigheid kritisch in vraag stellen. Denken jullie mee?

KAN JIJ ENKELE KUNSTVORMEN OPNOEMEN?

HEB JIJ EEN FAVORIET MEDIUM? WAAROM?

SPEELT BEWEGEND BEELD EEN GROTE ROL IN JE DAGDAGELIJKSE LEVEN?

KAN JIJ JE EEN WERELD INBEELDEN ZONDER (BEWEGENDE) DIGITALE BEELDEN?

WANNEER WORDT EEN BEELD EEN KUNSTWERK?

DENKFICHE 3: SYMBOLISCHE MEERSTEMMIGHEID

Binnen onze geglobaliseerde samenleving is een thema zoals de polyfonie niet vreemd. We worden voortdurend overspoeld met verschillende meningen, opvattingen en standpunten. De aanwezigheid van deze meerstemmigheid valt niet te ontkennen. Dit neemt echter niet weg dat we ons kunnen afvragen op welke manier ons dit juist beïnvloedt.

WELKE ROL SPEELT POLYFONIE VOOR JOU IN DE BIËNNALE?

OP WELKE MANIER ZIE JIJ POLYFONIE IN DE SAMENLEVING TERUGKOMEN?

ZORGT DEZE WAAIER AAN STEMEN VOOR HARMONIE OF JUUST VOOR MEER INDIVIDUALISME?

WELKE INVLOED HEEFT DEZE MEERSTEMMIGHEID OP JOU?

HEEFT ELKE STEM RECHT VAN SPREKEN?

DENKFICHE 4: KUNST VS. RECHT EN RECHTVAARDIGHEID

Justice as Medium. In deze editie gaat de biënnale aan de slag met het thema rechtvaardigheid. Historisch gezien heeft het recht een grote rol gespeeld in het vormen van de maatschappij tot hoe ze er vandaag uitziet. Ondanks zijn grote aanwezigheid is rechtspraak niet altijd even rechtlijnig. Door middel van kunst proberen we deze verhouding open te trekken en een spiegel te houden voor de huidige samenleving. Hoe staan jullie tegenover dit thema?

WAT IS HET VERSCHIL TUSSEN ETHIEK EN ESTHETIEK?

KAN KUNST IETS VERTELLEN OVER ONDERWERPEN ALS RECHT, RECHTVAARDIGHEID, STRAF, ETHIEK, ... ?

HEEFT DE KUNSTENAAR EEN VERPLICHTING OM ZICH BEWUST TE ZIJN VAN ZIJN MAATSCHAPPIJ EN BEPAALDE ONRECHTVAARDIGE ZAKEN AAN TE KAARTEN?

HOE KAN KUNST INGAAN OP THEMA'S ALS ONRECHT EN RECHT?

WAT VIND JIJ ONRECHTVAARDIG? KAN JE ZELF EEN CREATIEF ANTWOORD GEVEN OP EEN ONRECHT DAT JIJ ONDERVINDT IN DE SAMENLEVING?

DENKFICHE 5: IK EN HET KUNSTWERK

Zoals reeds duidelijk hecht de biënnale veel belang aan de persoonlijke reflectie ten opzichte van kunst. Contour tracht een platform te creëren waar er grenzeloos kan nagedacht worden over kunst. We vinden het dan ook ontzettend belangrijk na te gaan hoe de biënnale wordt gecommuniceerd naar onze bezoekers. De toeschouwer speelt vaak onbewust een grote rol. Zonder publiek is er immers geen biënnale.

WELK GEVOEL ROEPT KUNST MEESTAL BIJ JE OP? VOEL JE JE ONVERSCHILLIG, WORDT JE STIL, ENTHOUSIAST OF ZAAIT HET JUIST VERWARRING?

WORDT ER VAN JE VERWACHT JE OP EEN BEPAALDE MANIER TE GEDRAGEN TEGENOVER EEN KUNSTWERK? ZO JA — WAT VIND JE HIERVAN?

WAT VIND JIJ HET BELANGRIJKST AAN KUNST? WANNEER VIND JIJ EEN KUNSTWERK GOED?

VIND JE HET BELANGRIJK DAT EEN KUNSTWERK INVLOED OP JE HEEFT?

KAN EEN KUNSTWERK INVLOED HEBBEN OP EEN MAATSCHAPPIJ?

IV. PRAKTISCHE INFORMATIE

OPEN

Contour Biennale 8 loopt van zaterdag 11 maart tot en met zondag 21 mei 2017. De tentoonstelling is geopend tijdens de week van 9 tot 17 uur. Tijdens het weekend tussen 10 en 18 uur. Contour Biennale 8 is gesloten op woensdag.

TICKETS

€ 10 basistarief

€ 8 inwoners van Mechelen / - 25 / +65 / werkzoekenden / andersvaliden / groepen vanaf 10 personen

€ 2 lerarenkaart / leerlingen en studentenkaart tot 25 jaar / UiT pas met kansentarief

Gratis - 12

STARTPUNT

De Garage vormt het start- en infopunt van Contour Biennale 8. Haal hier je bezoekersgids met een kaart van de route. Ook hier kan je de reader, een sweater, potloden en een leuke tote bag van Contour Biennale 8 aankopen.

De Garage

Onder Den Toren 12

2800 Mechelen

VERKOOPPUNTEN

Festivalhart OPRECHT.MECHELEN.

Het festivalhart vind je op het gelijkvloers van het Cultureel Centrum

Minderbroedersgang 5

2800 Mechelen

UiT in Mechelen

Hallestraat 2-4-6

2800 Mechelen

+32(0)70222800

uit@mechelen.be

www.uitinmechelen.be

Groepsboekingen verlopen via UiT in Mechelen.

Meer info via contour@nona.be

RONDELEIDING MET GIDS

U kan de biennale op eigen houtje verkennen of u kan kiezen voor een wandeling met een gids langs de hoogtepunten van Contour Biennale 8. Film, video, installaties en performance dompelen je onder in de wereld van recht, rechtspraak en rechtvaardigheid.

Duur twee uur langs de hoogtepunten van Contour Biennale 8

Taal NL/ENG/FR

Aantal tot 20 personen per gids

Prijs bedraagt € 60, exclusief toegangs- tickets. Vanaf tien personen geniet u van het groepstarief van € 8.

Reservaties en info via contour@nona.be of UiT in Mechelen.

NOCTURNES

Exclusieve nocturnes voor organisaties en bedrijven zijn mogelijk op aanvraag via contour@nona.be of +32 (0)15 33 08 01.

WWW.CONTOUR8.BE

Op de website van Contour Biennale 8 staat heel wat informatie over de kunstenaars, kunstwerken en locaties plus beeldmateriaal en filmpjes.

[FACEBOOK - CONTOUR](#)

Like onze pagina en blijf op de hoogte!

[NIEUWSBRIEF](#)

Op de website van Contour (www.contour8.be) kan je je inschrijven op de nieuwsbrief, zo blijf je op de hoogte van alle Contouractiviteiten.

[CONTACT](#)

Voor algemene vragen:

Kunstencentrum NONA

Begijnenstraat 19-21

2800 Mechelen

www.contour8.be

www.nona.be

contour@nona.be

+32 (0)15 33 08 01

Steven Op de Beeck

Directeur

steven@contourmechelen.be

Alyssa Decq

Productie en publiekswerking

alyssa@contourmechelen.be

Katelijne Lindemans

Pers en communicatie

katelijne@contourmechelen.be

[EDUCATIEVE MAP](#)

Coördinatie *Contour Biennale 8 - Educatieve map voor leerkrachten*: Alyssa Decq

Concept en uitwerking *Contour Biennale 8 - Educatieve map voor leerkrachten*: Elise Ghyselen en Silke Reyntjens, in het kader van een stage

Foto's: Lavinia Wouters en Silke Reyntjens

Vormgeving: Elise Ghyselen en Silke Reyntjens

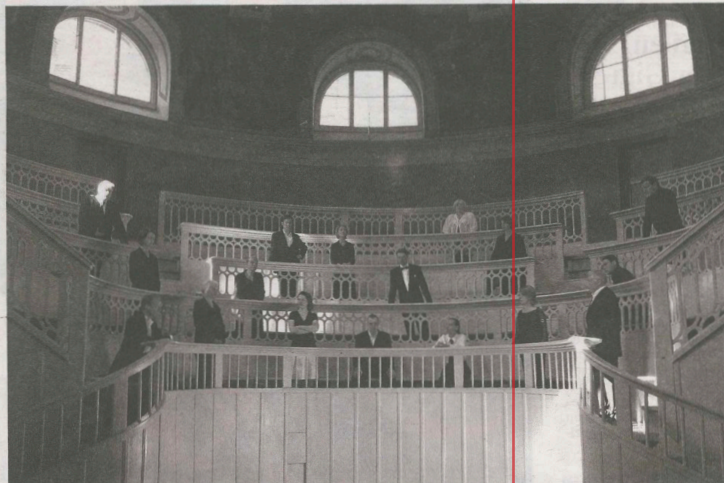
[EDUCATIEVE PARTNERS](#)

C18

Ritu Sarin & Tenzing Sonam ('Burning against the dying of the light'): Tibetaanse zelfverbrandingen. © Titus Simoens

Ana Torfs ('Anatomy'): rechtszaal of anatomisch theater met Grieks koor? © Ana Torfs

Otobong Nkanga ('Reflections on the raw green crown'): waar komt het koper van de klokkentorens vandaan? © Titus Simoens

Contour: videokunst verankerd in

Liedjes

Contour, de biënnale voor bewegend beeld, concentreert zich dit jaar op thema's als sociale rechtvaardigheid en uitsluiting. Zelden was het videoparcours in Mechelen zo scherp, compact en internationaal.

GEERT VAN DER SPEETEN

Elke minuut snerpt het belletje. Het hoort bij de uitvergrote gebiedstrommel die het Indiase kunstenaarsduo Ritu Sarin en Tenzing Sonam rondjes laat draaien. Binnenin flikkert vuur: illegaal gefilmde beelden van rituele zelfverbrandingen in Tibet.

Het is een van de meest pakkende werken op Contour, dat ook afscheidsbrieven van jonge monniken exposeert. Ze kaderen hun protestactie in de boeddhistische filosofie. Zeker, Tibet moet afhankelijk worden en de Dalai Lama moet terugkeren uit ballingschap. Maar hun daad past ook in het hoger doel 'zich verenigen en herrijzen'.

Ook elders in De Garage, startpunt van de Contourwandeling, maakt muziek ons attent op het isoleren van het andere. Ho Tzu Nyen, een kunstenaar uit Singapore, voert in zijn video-installatie een koor van geesten op. Niemand is een eiland, zo zingen cyborgs, zombies en hybride wezens, op tekst van John Donne. Het is een bizarre meditatieoefening, met een bezwerend effect.

Niet toevallig krijgt het muzikale een prominente plaats in deze editie. De ondertitel, *Polyphonic worlds: justice as medium*, verwijst naar de Vlaamse meerstemmigheid die in de late middeleeuwen goed floeide in onze contreien.

Muzikaal erfgoed wordt bij wijze van eerbetoon ook uitgesteld in een vitrine: een geïllustreerd Mechels koorboek, plus een klein liedboekje dat in opdracht van Margaretha Van Oostenrijk samengesteld werd. Samen staan ze voor liedjes van liefde, pijn en spijt, die ook de *baseline* vormen voor deze Contour.

Bewijsstukken

De biënnale maakt deel van uit van het stadsfestival *Op.recht.Mechelen*, dat de vierhonderdste verjaardag van de Grote Raad herdenkt. De Indiase curator Natasja Ginwala, samensteller van deze biënnale en ook actief in de staf van Documenta, pikte het prikkelende thema graag op. De 25 geselecteerde kunstenaars behandelen recht en rechtvaardigheid als een medium, zegt ze. 'Vanuit een meervoudig bewustzijn van onze menselijke conditie. En vanuit ethisch, filosofisch en artistiek standpunt, eerder dan vanuit het zuiver legale denkkader.'

Muziek krijgt een prominente plaats in deze editie. De ondertitel 'Polyphonic worlds: justice as medium' verwijst naar de Vlaamse meerstemmigheid uit de late middeleeuwen

van liefde en pijn

Het Schepenhuis en het Hof van Savoye zijn bij deze editie de logische locaties, net als de historische huizen De Clippel en In den Grooten Zalm. Even buiten het stadscentrum is ook een loods van het Sociaal Huis ingepalmd.

In het Schepenhuis is een *evidence room* ingericht, met een verzameling 'bewijsstukken'. Ze documenteren de lijfstraffen in Congo-Vrijstaat, maar ook het gebruik van camera's en microfoons in het Internationaal Strafhof van Den Haag.

Tegenover het fresco van het laatste oordeel, in de monumentale schepenzaal, heeft het Agentschap van Kobe Matthys een leeszaal ingericht. Je bladert er in zijn database rond intellectueel eigendomsrecht. Een van de cases draait rond de *Monkey selfies* uit 2014. Dierenrechtenorganisaties vonden dat de zwarte kuifmakaak Naruta daar het copyright van bezit, en niet de natuurfotograaf in kwestie. Het is een 'zaak' waar het allereerste rechtscollege in Mechelen zich nooit het hoofd over gebroken zou hebben, streng normatief als ze handelde.

Groene heuvel

Nogal wat kunstenaars zoomen in op de natuur, en bij uitbreiding op de geschonden rechten van landeigendom. De aanklacht van Otobong Nkanga, een Nigeriaanse die in Antwerpen woont, klinkt het meest lyrisch. Haar installatie koppelt archiefonderzoek aan *story telling*, video-performance en textielkunst.

Nkanga ging ter plekke controleren hoe de industriële plundering van grondstoffen

een prachtige Groene Heuvel veranderden in een gapend gat. In de video zien we haar postvatten voor twee kerken in Berlijn, met een groene hoed van stenen op het hoofd. Ze stelt aan de voormalige koloniale administratie de vraag waar al dat koper van de klokkentorens vandaan komt.

De toeëigening en vernieling van eeuwenoud land, gekoppeld aan het onderdrukken van minderheden, komt ook aan bod bij het Australische Karrabing Film

Liedboek van Margaretha van Oostenrijk; zelfexpressie van een staatsvrouw. © Titus Simoens

Voor één keer zit het alomtegenwoordige vluchtelingthema er niet bij. Maar deze Contour rakelt een hoop andere prangende vragen op

Collective. Hun langspeelfilm *The stealing* voert vier jonge aboriginals op die bij een vervuild meer een paar kratten bier stelen. Maar wie is hier de dief?

De zuivere rechtspraak komt ook enkele keren treffend aan bod in het parcours. Ana Torfs zoomt in haar video-installatie *Anatomy*, over de moord op Rosa Luxemburg en Karl Liebknecht, in op de taal van het proces. Ze laat de Duitse zakelijkheid botsen met meer gekleurde, gevoelsmatige elementen. De rechtszaal is een theater, zo laat Torfs zien.

Zodiac Beauchamp

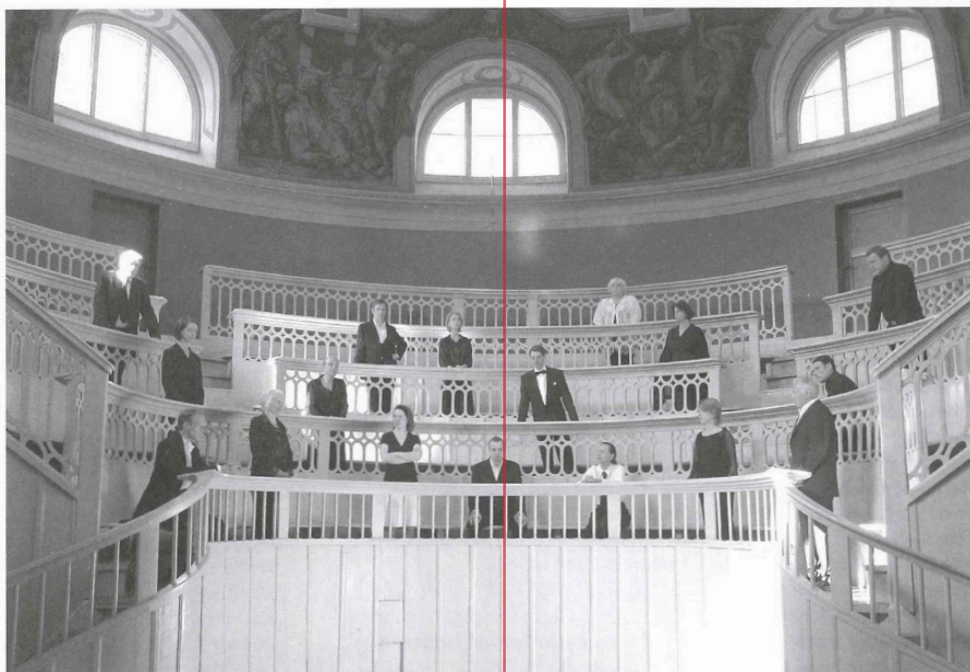
Voor één keer zit het alomtegenwoordige vluchtelingthema er niet bij. Maar deze Contour rakelt een hoop andere prangende vragen op. Over lichaam en trauma, over wat politieke gevangenschap met een mens doet. Over het 'tegennatuurlijke' en de grenzen van de onze pluraliteit. Over eyetracking en beveiligingscamera's. Over codenamen van geheime militaire missies, netjes gerangschikt van Able Ally tot Zodiac Beauchamp. Over ontroerende poëtische rituelen die moeten helpen om besmet land weer rein te maken.

Het is een editie die breed kijkt en een stand van zaken opmaakt. En daarbij stevig geworteld is in de globale wereld van vandaag.

Contour Biennale 8 loopt van zaterdag 11/3> 21/5 (niet op woensdag) op diverse locaties in Mechelen. Startpunt De Garage.

★★★★☆

WAT IS RECHTVAARDIGHEID IN EEN SAMENLEVING ALS DE ONZE?

Ana Torfs, *Anatomy*, 2006, dia, foto Ana Torfs

Curator Natasha Ginwala over Countour Biennale 8

Door Ive Stevenheydens

In Mechelen vaart Contour Biennale 8 onder de vlag *Polyphonic Worlds: Justice as Medium*. Op de biënnale voor bewegend beeld stellen meer dan twintig kunstenaars tentoon. Als belangrijkste referentie geldt de precies vierhonderd jaar oude Grote Raad der Nederlanden, het eerste gerechtshof in onze contreien waar rationele rechtspraak toegepast werd. Het evenement wordt geleid door curator, onderzoeker en schrijver Natasha Ginwala.

Ritu Sarin and Tenzing Sonam, *Funeral #1*, videostill, deel van de installatie *Burning Against the Dying of the Light*, 2015–2016, courtesy de kunstenaars

Ive Stevenheydens

Wat is de opzet van deze editie?

Natasha Ginwala

'Contour valt samen met *OP.RECHT. MECHELEN*, een stadsfestival dat vierhonderd jaar rechtspraak in de Lage Landen viert. De verjaardag van de Grote Raad der Nederlanden wordt herdacht met een breed maatschappelijk en cultureel project dat geschiedenis aan actualiteit verbindt. Rechtvaardigheid en min of meer juridische begrippen en concepten die daarmee verbonden zijn vormen thematische rode draden in het programma. Het gaat in op de crisis van rechtvaardigheid: historisch gezien wat de stad en de regio betreft, maar vooral ook heden-

daags en internationaal. Contour wil hierbij meerdere stemmen laten horen, met de traditie van de polyfone muziek uit deze regio in gedachten. Vandaar ook dat we voor de titel *Polyphonic Worlds: Justice as Medium* gekozen hebben. Polyfonische principes werden onder het bestuur van Margaretha van Oostenrijk [tussen 1507 en 1530 landvoogdes van de Habsburgse Nederlanden, red.] ook veelvuldig in de rechtspraak toegepast. Haar bestel hanteerde het als een sterk regerend en administratief element. Een stem die samengesteld is uit meerdere stemmen dus. Deze Contour wordt een biënnale die aan een meervoudig bewustzijn van politieke en sociale posities wenst te appelleren.'

PLATFORM

IS Wat bracht je bij Contour en wat maakte dat je voor deze biënnale wilde werken?

NG 'Contour benoemt curatoren. Toen ze mij vroegen om een voorstel in te dienen ging ik daar met plezier op in. De verjaardag van de Grote Raad fungeerde als een trigger voor het bedenken en uitwerken van een concept. De uitgangspunten van dit evenement, wet en gerechtigheid, sluiten goed aan bij de kunstenaars met wie ik vaak werk. Kunst en de wet, kunst en bestuur of kunst en forensische wetenschap zijn onderwerpen waar ik me al een tijdje op richt. De grenzen van (il)legale, gerechtelijke systemen die aanleiding geven tot het uitsluiten van verschillende groepen minderheden en klassen van mensen die geen toegang vinden tot gerechtigheid, zijn slechts enkele van de lijnen die in deze editie zullen worden onderzocht.'

IS Je koos als adviseurs voor de Canadese kunstenaar Judy Radul en voor de Amerikaanse universitair docent Denise Ferreira da Silva. Wat is hun rol?

NG 'Hoe kunnen we kunstenaars zo goed mogelijk begeleiden in hun onderzoeksproces dat bulkt van vragen en twijfels om het project zo betekenisvol mogelijk voor de bezoeker te maken? Niet door op het laatste moment iemand in te zetten of door kunstenaars uit te nodigen op basis van bijvoorbeeld hun naamsbekendheid, marktwaarde of populariteit. Kunst voor dit soort projecten hoort in een genereus klimaat te groeien, in een voortdurende dialoog met de makers. Bij Contour loopt dit overleg minimaal anderhalf jaar. De twee adviseurs bezochten Mechelen meerdere keren en ontmoetten het leeuwendeel van de kunstenaars ter plekke. Daarnaast is hun werk voor mij van grote betekenis. Ik hoef de dingen niet opnieuw uit te vinden. Liever maak ik mijn referenties publiek. Zo publiceerde Judy Radul in 2011 de essaybundel *A Thousand Eyes: Media, Technology, Law and Aesthetics*. Daarin behandelt ze heel wat vraagstukken waar we in Mechelen mee werken. Ook de bedenkingen van Denise Ferreira da Silva rond de limieten van rechtvaardigheid,

'Deze Contour wordt een biënnale die aan een meervoudig bewustzijn van politieke en sociale posities wenst te appelleren'

rassenkwesties en *blackness* inspireren me sinds lange tijd. Met Contour trachten we deze theoretische vraagstukken naar artistieke praktijken te vertalen.'

IS Contour heet een biënnale voor het bewegende beeld te zijn. Is het niet restrictief om enkel met video te werken?

NG 'Elke editie en curator, zoals Nav Haq of Katerina Gregos, hebben de opzet door de jaren heen opgerekt. Contour gaat dus bijna traditiegetrouw steeds breder dan het louter presenteren van audiovisuele werken. Ook dit jaar proberen we de grenzen van het medium ter discussie te stellen, bijvoorbeeld door te

onderzoeken hoe de specifieke context van het kunstenaarscollectief of -duo een invloed kan hebben op het uiteindelijke concept, de vorm en structuur van het werk. Inhoudelijk zijn de werken overigens sterk met de locaties verbonden. Dat geldt zeker voor de hoofdlocaties, het Schepenhuis en het Hof van Savoye waar destijds de Grote Raad der Nederlanden respectievelijk was gevestigd, maar ook voor historische plekken waaronder het huis De Clippel en In den Grooten Zalm. We beperken ons echter niet tot historische locaties en stellen ook tentoon in het actuele cultuurcentrum De Garage en in een industrieel pand net buiten het stadscentrum.'

IS Wat is de rol van Contour nationaal en internationaal gezien? Hoe verhoudt het evenement zich tot andere biënnales en initiatieven voor videokunst zoals *LOOP* in Barcelona?

NG 'Contour is opgezet als biënnale, niet als festival. Je komt hier dus niet naartoe met je nieuwe productie die vervolgens rondreist. Curatoren stellen het programma samen en tekenen concepten uit die inhoudelijk rigoureuze standpunten innemen. Daarbij zoeken we naar een voldoening gevende balans tussen regionale kunstenaars, Belgen en Nederlanders, en internationaal talent. We proberen te leren van het format, wat van elke aflevering weer een unieke

Basir Mahmood, *Moment of Arrival and Return*, 2016, videostill, gemaakt in opdracht van en mede geproduceerd door Contour Biennale 8, courtesy de kunstenaar

ENKELE HOOGTEPUNTEN

Foto Lavinia Wouters

Samen met haar man Tenzing Sónam maakt Ritu Sarin al jaren geëngageerde korte films. Voor Mechelen ontwikkelden de twee de nieuwe multimediale installatie *Burning Against the Dying of the Light*. Kinetische sculpturen, video's, foto's en teksten wisselen elkaar af in een studie en analyse van de nog steeds continuerende stroom van zelfverbrandingen in Tibet.

Filipa César en Louis Henderson produceren een 'optische film' die technische eigenschappen van de vuurtorenlens incorporeert in een

dynamische multimediale installatie waarmee ze kritiek uiten op de westerse constructiewijzen van kennis.

Algenvariëteiten gelinkt aan het fenomeen van bioluminescentie is een installatie die lonkt naar de esthetiek van het laboratorium is wat Susanne M. Winterling belooft. Haar werk moet een veelgeaagd denkparcours lanceren over de verregerende impact van het Antropoceen op precare ecosystemen.

De nieuwe performatieve sculptuur van Pedro Gómez-Egaña, een toespeeling op de mechanica van de drukpers

van de vijftiende eeuw, een cruciaal aspect in de proliferatie van polyfone muziek, is te zien in gildehuis In den Grooten Zalm.

Tot slot gaat ook het werk van Lawrence Abu Hamdan over muziek en geluidskunst. Eind 2016 won hij de belangrijke Nam June Paik Award voor zijn installatie *Earshot*. Zijn multimediale werken reflecteren op het belang van bewijsmateriaal en hoe de lezing ervan processen van rechtvaardigheid kan beïnvloeden.

ervaring maakt. Contour beïnvloedt de ruimere regio. De uitdaging ligt erin om telkens twee stapjes voor proberen te zijn. In 2017 zetten we de partnerships met de stad sterker door, we publiceren *Hearings*, een online *journal*, en er zijn enkele online kunstprojecten.'

IS Op basis van welke criteria koos je de meer dan twintig kunstenaars uit?

NG 'We hebben gekozen voor kunstenaars die beklijvende werken produceren en tegelijkertijd het medium zelf willen herformuleren. Voor kunstenaars die bijvoorbeeld werken met non-acteurs, die performance met films combineren en voor werk waarin niet professionele protagonisten het resultaat voor een deel bepalen. We kozen ook voor autodidactische kunstenaars wier werk verder kijkt dan de kunstwereld gewend is.'

IS Contour is ook een toeristisch stadsconcept, toch?

NG 'We willen graag het algemene, niet-gespecialiseerde publiek behouden en verruimen. Daarom richten we ons ook op scholen en niet-kunstkenners. Geleide bezoeken en een reeks van publieke programma's bieden een raamwerk. Bijvoorbeeld in de openingsweek.

Dan komen veel deelnemende kunstenaars en andere betrokkenen samen om de aangereikte onderwerpen te bediscussiëren en verder uit te werken. We bekijken hoe actuele kwesties zoals neoliberale economieën, ecologische en aardse vraagstukken in een mondiaal perspectief wel of niet in relatie staan tot rechtvaardigheid.'

IS Je bent net 31 geworden, je groeide op in New Delhi waar je aan de School of Arts and Aesthetics afstudeerde om vervolgens het *Curatorial Programme* van De Appel te volgen. Je woont nu in Berlijn en werkt mee aan documenta 14. Wat is je rol daar?

NG 'Documenta 14 kent een bijzonder groot team van curatoren, en elk van ons draagt op zijn of haar specifieke manier bij tot de globale, doch gelaagde visie van de komende editie. In het aan documenta verbonden online platform *South Magazine* onderzoeken we hoe het evenement binnen de realiteiten van Kassel en Athene geactiveerd kan worden. Tot nu toe voel ik me overigens prima op mijn plek in Berlijn, een stad met een sterke (inter-)culturele dialoog waar nog steeds erg veel kunstenaars zijn. Samen gevat staat 2017 volledig in het teken van

PLATFORM

Contour en documenta. Vanaf 2018 zal ik weer nieuwe projecten uitwerken en presenteren, en richt ik mijn aandacht voornamelijk op Azië.'

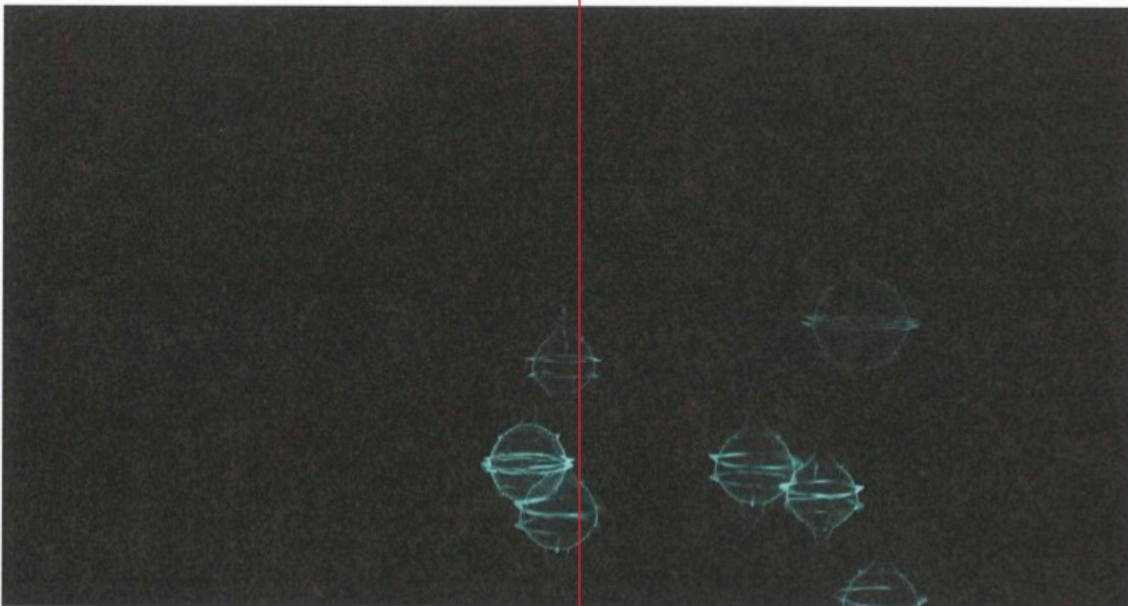
IVE STEVENHEYDENS
is schrijver, kunstcriticus en curator bij Argos, Brussel

CONTOUR BIENNALE 8
Polyphonic Worlds: Justice as Medium
Mechelen
10.03.2017 t/m 21.05.2017

DEELNEMENDE KUNSTENAARS:

Adelita Husni-Bey, Agentschap, Ana Torfs, Arvo Leo, Basir Mahmood, Beatriz Santiago Muñoz, Council, Eric Baudelaire, Filipa César en Lous Henderson, Ho Tzu Nyen, Inhabitants, Judy Radul, Karrabing Film Collective, Lawrence Abu Hamdan, Madonna Staunton, Otobong Nkanga, Pallavi Paul, Pedro Gómez-Egaña, Rana Hamadeh, Ritu Sarin en Tenzing Sonam, Rossella Biscotti, Susanne M. Winterling, Trevor Paglen en Trinh Thi Nguyen

Susanne M. Winterling, *Glistening troubles*, 2017, installatie, courtesy de kunstenaar, mede in opdracht van Contour Biennale, Thyssen-Bornemisza Art Contemporary-Academy, Henie Onstad Kunstsenter en de ICA van University of Pennsylvania, met ondersteuning van Research Fund of Oslo National Academy of the Arts